

STOCKHOLMS UNIVERSITET
Pedagogiska Institutionen,
C-uppsats framlagd av:
Robert Valsinger, 2008-03-13
Handledare Robert Ohlsson

Bitches and hoes

Svenska hiphopare om
kvinnobilder inom hiphop

Abstract

The purpose of this undergraduate essay is to study the images and representations of women in Swedish Hip-Hop culture. I base my study on a social constructionist theory and assume that people are influenced by their surrounding environment and therefore construct their images on what they meet in their everyday life.

I wanted to get a picture of how Swedish hip-Hop artists would describe the situation in Swedish Hip-Hop as well as in American Hip-Hop culture. To get this I had eleven artists, six men and five women, to answer a questionnaire of seven questions. The questions were concerning subjects such as the way women are represented in different types of hip-Hop music and if different categories of women are represented differently. I also made separate interviews with four artists, two men and two women, based on the same seven questions, plus one interview with a known Swedish journalist who has an interest for the Hip-Hop culture.

The result shows that images of women in American commercial hip-Hop culture is generally more sexual and discriminating than in Swedish commercial Hip-hop. Swedish commercial Hip-Hop seems more complex and hard to define.

The paper ends with a short summary and some suggestions for further research.

Keywords: *hiphop, genus, kvinnobilder, ungdomskultur*

Innehållsförteckning

1) Förord och inledning	2
2) Problemområde, syfte och frågeställningar.....	5
3) Teori.....	6
3.1) Socialkonstruktionism.....	6
3.1.1) Diskurs.....	7
3.1.2) Relativism.....	8
3.1.3) Språk och kategoriseringar.....	8
3.2) Konstruerande av genus.....	11
3.3) Konstruerande av maskulinitetsideal.....	13
4) Tidigare forskning.....	14
4.1) Generellt om Hiphopkulturen.....	14
4.2) Könsroller inom hiphopkulturen.....	16
4.2.1) Kvinnor och femininitet.....	17
4.2.2) Män och maskulinitet.....	18
5) Metod.....	20
5.1) Förarbete.....	20
5.2) Huvudinsamling.....	20
5.2.1) Intervju.....	21
5.2.2) Enkät.....	22
5.3) Presentation av respondenter.....	23
5.3.1) Respondenter i intervju.....	24
5.3.2) Respondenter i enkät.....	24
5.4) Studieunderlag.....	25
5.5) Metodreflektion.....	26
6) Resultat och analys.....	27
6.1) Kvinnor i kommersiell hiphop och icke kommersiell hiphop.....	27
6.2) Manlig image och status.....	29
6.3) Kvinnliga rappare.....	31
6.4) Kvinnoförnedring?.....	32
6.5) Respondenternas förklaringar.....	33
6.5.1) ”Sex säljer”.....	33
6.5.2) Medias roll.....	34
6.5.3) Uppväxtmiljö.....	35
7) Sammanfattande diskussion.....	36
8) Referenser.....	42

1) Förord och Inledning

När jag började lyssna på hiphop var jag 8 år gammal. De enda förebilderna jag hade var från Amerika och så gott som alla artister var svarta män. När jag blev lite äldre började jag titta på ett program på MTV som hette "Yo! MTV Raps" där man kunde se intervjuer, liveframträdanden och videos och detta program gjorde mig till den hiphopare jag är idag 28 år gammal. Det var tydligt hur hiphopkulturen med sina fyra element, Rap, DJ:ing, Graffiti och Breakdance, var en kultur mot rasism och orättvisa. Grupper som "Public Enemy" spred aktivt politiska budskap mot rasism och mot klasskillnaderna mellan den vita överklassen och det svarta ghetton. Andra klassiska artister som "RUN DMC" och "LL.Cool J" tog inte direkt på sig en politisk roll men spred ändå känslan av att något nytt var på frammarsch. Kaxiga och kompromisslösa attityder från det svarta fattiga ghetton. Hiphopveteranen "KRS ONE" har förklarat rapmusikens som "*the voice of black people*" ("de svartas röst") (Spår "Exhibit A" på Albumet BDP-*Edutainment* 1990) och hiphop har alltid fungerat som ett uttrycksmedel för marginaliserade människor, oavsett hudfärg. I hiphoppens tidigare år hade många kvinnor aktiv del i kulturens utformande och frammarsch och hiphop används än idag i många sammanhang som uttrycksmedel för att få fram politiska budskap. Den största del av Amerikas hiphopkultur som når Sverige visar dock inte ett politiskt engagemang utan huvudsakligen materialism liksom en strävan efter makt och sex. Jag som hiphoppare är väldigt trött på denna enkla framställning av hiphopkulturen och jag anser att framställningen av både kvinnor och män är väldigt begränsade. Kvinnliga artister har alltid varit färre än de manliga men jag upplever att det inte var så tydligt mansdominerat under 80-talet som det är nu. Jag upplever också att framställningen av kvinnliga artister i mediala sammanhang har förändrats sedan dess. Framför allt upplever jag att sexuella anspelningar är betydligt vanligare och grövre idag.

Min ambition har varit att studera vilka kvinnobilder som finns inom hiphoppen och hur kvinnor framställs i svensk hiphop i synnerlighet.

Jag vill passa på att tacka min handledare Robert Ohlsson som under lång tid har funnits till hands, Marie-Louise Stjerna och samtliga respondenter som tagit sig tid att svara på min enkät och mina intervjufrågor. Lycka till! "BIG UP!"

Jag vill också tacka Albin Valsinger för stöd och enorm hjälp. Samt Anna Wallander för fint sällskap och ständig uppmuntran.

Tack!

På Snoop Doggs förra album *"R & G (Rhythm & Gangsta): The Masterpiece"* (2004) finns en låt som heter "Can You Control Ya Hoe?" vilken går ut på att kvinnan, eller *horan*, skall lyda mannen och annars bör bli slagen i ansiktet. Texten i refrängen lyder:

"Can you control your hoe? (You got a bitch that wont do what you say)

You can't control your hoe? (She hardheaded, she just won't obey)

Can you control your hoe? (You've got to know what to do, and what to say)

You've got to put that bitch in her place, even if it's slapping her in her face.

Ya got to control your hoe. Can you control your hoe?"

Exemplen behöver dock inte vara så extrema för att visa på kvinnodiskriminering och hur kvinnor framställs varierar beroende på sammanhang. Hur framställs kvinnor i hiphopsammanhang? Kan man tala om en generell kvinnobild eller bör man se tala om *kvinnobilder*? Hur upplever hiphoppare själva att kvinnobilden ser ut inom hiphopkulturen? Vilka olika faktorer påverkar hur kvinnor framställs?

Jag vill med denna uppsats belysa vilka kvinnobilder som finns inom svensk och amerikansk hiphopkultur genom att studera svenska hiphopartisters egna beskrivningar och uppfattningar av dessa.

2) Problemområde, syfte, frågeställningar

Hiphopkulturen är en snabbt växande kultur som når allt fler personer i det svenska samhället och många unga relaterar till kulturen. Idag är hiphopkulturen en självklar del av ungdomars vardag och oftast är det genom rapmusik man kommer i kontakt med kulturen. Gwendolyn Pough (2004) skriver i sin bok ”Check it while I wreck it” om hur rap och hiphopmusik är den del av hiphopkulturen som i Amerika har fått fotfäste på marknaden.¹ En artist påverkar sin publik på flera sätt. Hur man vill se ut, hur man vill vara och vad man skall tycka. Både amerikanska och svenska hiphopartister påverkar hur unga svenskar klär sig, uppför sig och vilka föreställningar och åsikter de har.

Vivien Burr (2003) skriver i sin bok *social constructionism* om hur vad som anses vara ”normalt” bland annat cementeras av vad som är oftast förekommande. Till exempel anser vi det som normalt att ha två ben, kunna läsa och att ha körkort just för att de flesta människor har dessa saker. Man kan anta att föreställningar om kvinnan som är vanligt förekommande inom hiphopen normaliseras – denna bild av kvinnan framstår som normal för publiken.

Studiens övergripande syfte är att belysa kvinnobilder inom hiphopkulturen.

Frågeställningar som studien försökt svara på är:

1) ”Vilka kvinnobilder finns representerade inom hiphopkulturen?”

och 2) ”Hur uppfattar svenska hiphopartister själva dessa kvinnobilder?”

Det är omöjligt att med denna studie kunna ge ett uttömmande svar på fråga 1 men jag anser att studien ändå kan ge en hel del kunskap om kvinnobilder inom den svenska hiphopen.

Denna studie är gjord bland artister som är aktiva inom den svenska hiphopkulturen men då denna ständigt påverkas och färgas av den amerikanska ser jag det relevant att även diskutera amerikansk hiphopkultur i materialet. Jag hävdar alltså att den amerikanska hiphopkulturen påverkar svensk hiphopkultur liksom dess svenska publik i övrigt.

¹ I jämförelse med de övriga elementen DJ:ing, Graffiti och Breakdance. Jag skulle påstå att det är rimligt att hävda att detta förhållande gäller även i Sverige. Pough menar att rapmusik fått så stor spridning på grund av att det kostar så lite pengar att producera skivor till skillnad från filmer, som är det huvudsakliga forumet breakdance spridits genom, eller att driva konstgallerier som graffiti i viss mån kunnat etablera sig med hjälp ut av.

Studien är ett försök att få fram kunskap om kvinnobilder inom hiphopkulturen samt att belysa svenska hiphopartisters upplevelse av ämnet. Förhoppningsvis kan jag med studien bidra till en ökad medvetenhet liksom en fortsatt forskning kring genus, bland annat kopplat till ungdomskultur. Jag anser det vara viktigt att se hur aktiva hiphoppare själva beskriver de kvinnobilder som de menar återfinns inom kulturen just för att de har ett inifrånperspektiv på kulturen som är betydelsefullt för att besvara frågeställningen.

3) Teori

Denna studie utgår från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv som utgår från antaganden om att människans föreställningar om bland annat kvinnlighet och manlighet formas och konstrueras genom social interaktion med omvärlden. Jag utgår således från att de kvinnoframställningar som exponeras i samhället påverkar individens föreställning om kvinnor och delvis grundar vad jag kallar för dennes *kvinnobild*. Kvinnobild eller *bild av kvinnor* innebär i denna studie omfattande föreställningar om kvinnan och inkluderar åsikter och värderingar knutna till kvinnor liksom synen på kvinnor. Begreppet hänvisar i denna studie både till kvinnobilden på mera *allmänna* samhälleliga arenor liksom till enskilda individer.

3.1) Socialkonstruktionism

Studiens resultat förklaras utifrån ett social konstruktionistiskt perspektiv.

Det finns många forskare som för resonemang som på många sätt överensstämmer med social konstruktionism. Bland annat tar Ivar Bråten (2000) i sin bok *"Vygotskij och pedagogiken"* upp Lev Vygotskij teorier om hur barn konstruerar sin bild av verklighet genom interaktion med omvärlden. Detta sker genom användandet av tal, skrift och symboler. På detta sätt skapar barnen sig en "förklaringsmall" att utgå ifrån i mötet med omvärlden. Vivien Burr (2003) tar i sin bok *"Social Constructionism"* upp Michel Foucaults teorier om relativism och huruvida människan kan uppfatta någon sann, essentiell verklighet. Socialkonstruktionismen menar att vår bild av verklighet är en produkt av vårt sammanlagda konstruerande. Vår uppfattning av kunskap förklaras på samma sätt och är dessutom föränderlig. Vi påverkas ständigt av vår omvärld och vi påverkar också den. Många menar (bland annat Burr 2003) att man kan se essentialismen som motsats till social konstruktionism. Essentialismen förklarar vårt beteende med biologi- och arvsteorier. Dessa teorier säger att vi beter oss som feminina kvinnor och maskulina män därför att det är medfött, skillnaderna är naturliga. Forskningen

handlar här om olikheter i våra hjärnor och kroppar, om hormoner och medfödda drifter. Med resultat från sådan forskning vill man förklara varför vi beter oss som vi gör och varför samhället är uppbyggt på det sätt det är. Dessa teorier, som kritiserats häftigt av många feminister och genusforskare, har varit nära till hands, och används ofta, vid förklaringar av mäns våldsbenägenhet eller vid sexuella övergrepp. Man menar då att männen betett sig på ett visst sätt därför att det ligger i deras natur (Burr (2003), R.W.Connell (2003)).

Nedan följer mera utförliga förklaringar av tre punkter vilka jag anser är viktiga för att beskriva uppsatsens socialkonstruktionistiska perspektiv. De tre punkterna jag valt att ta upp är: *Diskurs*, *Relativism* samt *Språkets betydelse*. Först presenteras dessa begrepp med syfte att beskriva socialkonstruktionismen ytterligare, efter det följer en kort genomgång där dessa punkter sätts i samband med denna studies huvudsakliga forskningsområde, genus.

3.1.1) Diskurs

Burr hänvisar till Michael Foucaults definition av begreppet *diskurs* i "The Archaeology of Knowledge" (1972) :

Discourses are 'practices which form the objects of which they speak' (Foucault, 1972: 49). [...] A discourse refers to a set of meanings, metaphors, representations, images, stories, statements and so on that in some way together produce a particular version of events. (Burr 2003, sid. 64)

I denna studie skulle man förenklat kunna beskriva begreppet med "synvinkel".

Alla fenomen belyses utifrån ett samtal, en kontext som innebär bestämda utgångspunkter och möjligheter att förstå och förklara fenomenet. Diskurser gör det möjligt för oss människor att se verkligheten och världen genom speciella vinklar, från olika synsätt. Vi uppfattar världen genom diskursens ramar och på detta sätt formar vi vår bild av världen genom diskursen. Så fort vi börjar tänka eller tala om den materiella eller sociala världen på något sätt så har vi gått in i en diskurs och den sociala konstruktionen av världen har börjat. Det som gör tingen och fenomenen till vad de är är inte något inom dem, utan det är inom den sociala och den kulturella världen som de får sin betydelse. Diskurser ger oss möjligheter att se på världen ur olika perspektiv.

Vi kan inte förklara verkligheten eller omvärlden utan att göra det utifrån ett förklarings sätt, en synvinkel, en diskurs. Människan kan inte se på kvinnor utan att göra detta i en diskurs, vilken påverkar personens föreställningar, värderingar, förväntningar, krav, osv. Bland annat rörande kvinnor (Detta gäller självklart alla fenomen. Män, ting, händelser, platser och så vidare). Socialkonstruktionismen menar att vi bara kan se kvinnan som fenomen inom diskursens ramar. Vad som formar en diskurs kan bland annat vara situation, kultur och tid vilka alla påverkar individens bild av kvinnan.

3.1.2) Relativism

Relativism framställs ofta som realismens motsats (Burr 2003). Den stora frågan som relativismen kretsar runt är huruvida det finns en *sann*, eller *essentiell* verklighet utanför diskursen. Burr (2003) tar upp hur relativismen och Foucault menar att diskurser gör vissa aspekter av ett fenomen synliga för oss samtidigt som de gömmer andra aspekter. Foucault menade (Burr, 2003) att det kan finnas en essentiell verklighet men oavsett om så är fallet, kan vi inte se utanför diskursen. Eftersom vi enligt relativisterna inte har någon direkt tillgång till den verkliga världen så kan vi inte avgöra vilken beskrivning av världen som är den rätta. Vilken beskrivning som anses vara sann och mest essentiell växlar hela tiden. Den beskrivning som fungerar bäst för tillfället får bli den sanna bilden av världen.

Eftersom vi inte kan se verkligheten utan att göra detta genom en socialt konstruerad struktur kan vi inte heller se på kvinnan som fenomen utan att göra det genom att färgas av den socialt konstruerade bilden av kvinna som fenomen. Även om *kvinnlighet* existerade som något essentiellt kan vi inte få direkt och oförmedlad kunskap om detta. Vi ser alltid de aspekter hos kvinnan som diskursen tillåter oss att se och vi sprider alltid själva en bild av kvinnan som är laddad och vinklad.

3.1.3) Språk och kategorisering

Språket har stor betydelse för vår konstruerade bild av verklighet. Dels på den basala nivå att talspråk, symboler, skrift, teckenspråk och gester är människans sätt att kommunicera och interagera med varandra men även på ett mera subtilt sätt påverkar språket vår verklighetsuppfattning och våra tankar. Burr (2003) tar upp det faktum att vi för att beskriva ett fenomen är begränsade till språket. Till exempel kan känslor upplevas på många fler olika sätt än de kan beskrivas med ord. Ord fungerar som symboler laddade med olika betydelser.

Om en person till exempel är ”radd” medför det förväntningar på den personen, förväntningar på hur den personen skall agera och uppträda. Medan ordet i sig enbart är en symbol för en känsla eller tillstånd. Genom att kategorisera företeelser fungerar språket som en slags *bestämmande faktor* som påverkar hur ting, fenomen eller människor uppfattas av andra människor. Beroende på vilka ord man använder när man talar om fenomen eller andra människor, laddas det eller den man syftar på med värderingar, förväntningar och ibland även krav. Burr menar på detta sätt att *hur* vi pratar om saker och ting påverkar hur vi sedan ser på dem. Språk och tanke är inte möjliga att separerar. Språkbruket utgör grunden för tankegången. Uppfattningen av ett ords innebörd kan variera lite från person till person men Burr menar att människan ständigt försöker hitta gemensamma betydelser för att lättare förstå varandra.

Arthur Asa Berger (1995) skriver i sin bok *Kulturstudier – nyckelbegrepp för nybörjare* om stereotypering. Kortfattat går Bergers förklaring av hur en stereotyp skapas ut på att en grupp människor (X) tillskrivs en viss betydelse (Y). Berger menar att stereotypen utifrån ett logiskt perspektiv bygger på en felaktig premiss, nämligen att:

Alla X är Y

John (eller Jane) är en X

Alltså är John (eller Jane) Y.

Berger skriver att betydelsen (Y) som tillskrivs gruppen människor kan vara positiv såväl som negativ och att problemet med stereotyper är att de alltid ger en grovt förenklad bild och hindrar människor att se de omnämnda människorna (X) som de egentligen är. Berger skriver också hur stereotyper i mediala sammanhang kan påverka tittarens föreställningar av verkliga relationer, bland annat mellan män och kvinnor:

Till exempel kommer de som ser på film och tittar på tv att omedvetet ta till sig föreställningar om hur kvinnor ska bete sig och hur män ska uppträda mot kvinnor. Om kvinnorollerna är begränsade till trista hemmafruar och själlösa sexobjekt kan detta självklart få återverkningar på förhållandet mellan män och kvinnor. (Berger 1995, sid. 135)

Genom människors tal och skrift överförs värderingar och omdömen av allting. Hur kvinnor målas upp i tal och text påverkar lyssnaren. I denna studie kommer det röra rapartistens texter men även musikvideos vilka jag anser är visuella rörliga symboler. Sättet man exponerar

kvinnan på förmedlar värderingar till publiken. Hur hon är klädd, hur hon blir behandlad och så vidare. Ord som ”snygg” eller ”sexig” medför förväntningar och de innebär också en värdeladdad kategorisering av kvinnor.

I boken ”*Feminism*” skriver Lena Gemzöe (2000) hur en kvinna ges olika betydelser och roller i olika sammanhang. Hon tar även upp språkets betydelse och hur ord och begrepp värdeladdar kvinnan. Om en kvinna kategoriseras som ”prostituerad” blir hon också direkt värderad därefter. På detta sätt värderas hon genom de begrepp som används om henne. Gemzöe refererar även till Gayle Rubins studie ”*The Traffic in Women: Notes on a 'Political Economy' of Sex*” (1975) där Rubin skriver om hur man kommer till i sociala relationer:

[En kvinna] blir en tjänsteflicka, en fru, boskap, en playboybunny, en prostituerad eller en mänsklig diktafon endast i vissa sociala relationer. Lyft utanför dessa sociala relationer, är hon inte mannens hjälpreda mer än guld i sig är pengar.
(Rubin citerad i Gemzöe 2000, sid. 74)

Ove Sernhede (2002) för i sin bok ”*Alienation is my nation - Hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige*” ett liknande resonemang:

Individerna är aldrig identiska med diskursen. De unga männens självförståelse låter sig lika lite som relationen till kvinnor eller andra män definieras med utgångspunkt i en entydig eller endimensionell förståelsemodell.
(Sernhede 2002, sid. 208)

Detta påvisar hur en människas roll kopplas till en social kontext liksom hur en individ uppfattas beror på vilken diskurs man befinner sig inom. Utifrån vilka begrepp som används om kvinnan tillskrivs även värderingar vilka i sin tur påverkar hur andra människor bemöter kvinnan. Detta påvisar hur bemötande och åsikter konstrueras socialt mellan människor på grund av ordval liksom situation.

3.2) Konstruerandet av genus

R.W.Connell talar i sina böcker "*Masculinites*"(1995) och "*Om genus*" (2003) om hur genus skapas genom social interaktion. Det är ingen passiv process utan individen iklär sig sitt genus och spelar en aktiv roll i det fortsatta genusspelet. I olika situationer iklär man sig olika manligheter eller kvinnligheter, det går enligt Connell inte att tala om *en* manlighet eller *en* kvinnlighet utan vad som är manligt och kvinnligt är bundet till bland annat situation, kultur, etnicitet och social klass:

Den mångfald av maskuliniteter och femininiteter som kommer fram i en stor del av genusforskningen antyder att genusutvecklingen kan ta olika vägar.

Klassklyftor, etnisk mångfald, regionala skillnader, nationellt ursprung och migration leder till olika barndomsupplevelser. (Connell 2003, sid. 112)

Kajsa Wahlström (2003) skriver i sin bok "*Flickor, pojkar och pedagoger*" om konstruerandet av kön och könsroller på förskolan. Hon menar att flickor inte *är* på ett visst sätt utan att de *hänvisas* till att vara på ett visst sätt, medan pojkar hänvisas att vara på ett annat sätt. Detta visar hur könsrollerna konstrueras genom social interaktion. Det förväntas, och till slut även krävs av flickor skall ha ett visst beteende, och uppträda "kvinnligt". Medan det förväntas och krävs av pojkarna att de uppträder på ett annorlunda sätt.

De vuxna påverkas av sin omvärld och applicerar sedan denna genusstruktur på barnen. Connell tar också upp vikten av den rådande genusstrukturen under individens uppväxt för skapandet av den individuella identiteten samt den framtida bilden av maskulinitet och femininitet:

En av de viktigaste kompetenserna som barn lär sig är vilka maskuliniteter och femininiteter som är de förhärskande i vuxenvärlden. Vilken ideologi som än har störst inflytande i genusordningen, så växer barnen upp i dess skugga. De kanske inte delar den, men de kan aldrig glömma bort den. [...] Det är svårt att bryta helt och hållet med det genusmönster man har vuxit upp med. (Connell 2003, sid. 113)

Ove Sernhede (2002) skriver i sin bok *"Alienation is my nation - Hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige"* om hur hiphopkulturen på flera sätt har en tydlig inverkan på många unga människors identitetsskapande liksom formandet av deras bild av kvinnor:

Sökande efter ideal och förebilder utgör en viktig aspekt av detta identitetsarbete och en av ungdomskulturens funktioner är just att tillhandahålla bilder eller >>objekt<< för de identifikationsprocesser dagens unga av nödvändighet är inbegripna i för att utveckla egen identitet. En icke oväsentlig sida av detta arbete rör formandet av de kulturella och psykiska mönster som är knutna till kön och sexualitet. (Sernhede 2002, sid.178)

Thomas Johansson (2000) skriver i sin bok *"Det första könet? Mansforskning som reflexivt projekt"* om hur den allmänt spridda bilden av maskulinitet är alldeles för enkelspårig och simpel. Han menar också att det finns en risk i att ständigt upprepa denna bild av män och maskulinitet som rationellt tänkande varelser som har svårt för och ogillar att behöva "öppna sig". Johansson menar att man genom att upprepa denna schablonisering av manlighet och maskulinitet stärker den manliga hegemonin liksom mannens roll som maktinnehavare och överordnad kvinnan. Det stärker dikotomin mellan könen och med detta stärks också kvinnans roll som underordnad mannen. Johansson skriver om "det manliga ansiktet" och tar där upp hur sociala strukturer formar det manliga psyket och bidrar till mäns attraktion till hjältar som setts i mediala sammanhang så som bland andra Clint Eastwood i westernfilmer:

Detta "manliga" ansiktet utgör inte enbart en produkt av en viss fostran, det handlar också om en anpassning till en specifik social realitet som ställer vissa krav på människor. Produktionssfären och offentligheten är fortfarande i stor utsträckning uppdelad i "manligt" och "kvinnligt". [...] Män är inte tysta, de blir tysta, eller rättare sagt tystnar i de sammanhang där de inte behöver språkspelet. (Johanson 2000, sid. 132)

Johansson talar mycket om hur män formas in i en viss manlighet efter en social mall. Män har förväntningar och krav på sig att uppträda efter många givna regler, liksom kvinnor, och på detta sätt konstrueras manlighet och maskulinitet liksom kvinnlighet och femininitet. Maskulinitet och femininitet existerar också ständigt som varandras motpart. Det som ses som manligt blir därmed inte kvinnligt och vice versa.

3.3) Konstruerandet av maskulinitetsideal

I sin bok "Masculinities" (1995) tar R.W. Connell upp sin teori om hegemonisk maskulinitet vilket kortfattat handlar om en ständigt pågående socialt konstruerad hierarki mellan män. Connells teori har fått en del kritik för att den enbart bygger på studier på män i västvärlden, i synnerlighet män i Australien och USA. Eftersom min studie också riktar sig mot västvärlden har jag valt att ändå använda mig av Connells teori. Den hegemoniska hierarkin delas in i tre klasser vilka är den *hegemoniska, dominanta* mannen, den *delaktige* och den *underordnade* mannen. Det som kännetecknar en hegemonisk maskulinitet knyts till på olika sätt starka maktpositioner. Bland annat nämner Connell hur ledande positioner inom näringsliv och den statliga sektorn är kännetecknande för hegemoni men det är få män som totalt förkroppsligar den hegemoniska positionen. Denna hierarki bör också alltid analyseras utifrån andra rådande makthierarkier i samhället som kan baseras på faktorer som exempelvis etnicitet, status, och samhällsklass. Connells grundtanke är att män, just i egenskap av sitt kön som män automatiskt är överordnade kvinnor, oavsett vilken plats i den hegemoniska hierarkin mannen har. På detta sätt framställs den hegemoniska strukturen som något som alla män "tjänar på". Connell målar upp en hegemonisk man som en vit, heterosexuell medelklassman utan handikapp. En svart man eller en homosexuell man kan således inte nå en hegemonisk position eftersom de på olika sätt skiljer sig från det dominerade mansidealet.

Johansson (2000) utvecklar Connells teori och presenterar ytterligare två typer av manlighet, den oppositionella och den nostalgiska. Johansson beskriver den senare av dessa som en strävan tillbaka till en slags "urmanlighet" bland män, till en mytisk tid då män inte grubblade över sin manliga identitet på samma sätt som han menar att många män gör idag. Johansson skriver om hur den nostalgiska positionen bland annat tagit sig uttryck i kristna rörelser och hur detta ofta slår över i en stark antifeminism vilket i förlängningen leder till psykologiskt och fysiskt våld mot kvinnor.

Johansson nämner också hur män som tidigare förankrade sina identiteter i klassiskt manliga yrken, kan marginaliseras då samhället genomgår stora strukturella förändringar. Kvinnors ökade möjlighet att arbeta inom klassiska "mansyrken" liksom att inta maktpositioner kan både leda till framväxten av en mera flexibel och mångnyanserad manlighet. Johansson skriver dock även hur detta kan leda till att vissa män krampaktigt försvarar sina privilegier som män. Johansson skriver:

På så sätt kan ett hot mot den manliga hierarkin generera ett antal olika motstrategier och försök att återigen ontologisera manligheten. En marginaliseringsprocess kan således leda till ett förstärkande av den manliga hegemonin. Det är inte heller ovanligt att marginaliserade män tenderar att ge uttryck för en mycket rigid och traditionell syn på kön och jämlikhet. (Johansson 2000, sid. 41)

4) Tidigare forskning

Det har varit svårt att hitta litteratur som berör ämnet kvinnobild i relation till svensk hiphopkultur. Av de studier jag hittat som huvudsakligen tar upp kvinnobilder, feminism eller genus i relation till hiphopkulturen är samtliga amerikanska. Jag har även tagit del av intervjuer med hiphopartister, både svenska och amerikanska och försökt följa med i de fåtal diskussioner som förts i media kring ämnet *kvinnobild inom hiphop*.

4.1) Generellt om Hiphopkulturen

Den litteratur som beskriver hiphopkulturen i helhet gör detta på liknande sätt men det är olika vilka aspekter av kulturen som belyses. Gwendolyn D. Pough (2004) tar i sin bok *”Check it while I wreck it”* upp den amerikanska hiphopkulturen utifrån de svartas perspektiv. Hon beskriver hur kulturen vuxit fram ur ett svart samhälle som ständigt tvingats hävda sig bland sociala orättvisor. Hon tar upp detta i följande beskrivning av ordet *wreck*:

Wreck [...] is a Hip-Hop term that connotes fighting, recreation, skill, boasting, or violence. The Hip-Hop concept of wreck sheds new light on the things blacks have had to do in order to obtain and maintain a presence in the larger public sphere, namely, fight hard and bring attention to their skill and right to be in the public sphere. (Pough 2004, sid. 17)

Pough menar att de svarta i USA har varit tvungna att kämpa hårdare och själva hävda sin talang liksom sin rätt till en plats i den ”allmänna sfären” (*”public sphere”*) för att få detta. De har helt enkelt fått kämpa och hävda sig själva för att bli accepterade. Hon menar att denna

historiska bakgrund av sociala orättvisor har lagt grunden till hiphopens *battling*² liksom det typiska inslaget av hävdelsebehov i form av skryt och egocentrering. Denna sociala bakgrund ligger också till grund för det typiska inslaget av tuffa attityder som ofta förekommer inom hiphop. De hårda och orättvisa sociala förhållandena som grundat kulturen färgar utövarna som än idag har ett invariant beteendemönster som innebär en hård attityd och rädsla över att visa sig sårbar.

Man kan se likheter mellan Amerika och Sverige och hur dessa spända relationer till diverse auktoriteter bidrar till en hård attityd liksom ett stort behov att hävda sig. Sernhede (2002) tar upp hur unga svenska hiphoppare identifierar sig med den afroamerikanska kulturen på flera olika sätt. Han beskriver bland annat hur ungdomar i Hammarkullen utanför Göteborg på ett liknande sätt har en laddad relation till polis. Han menar att hiphopen är nutidens *protestkultur*, med artister som engagerar sig i samhällsfrågor och uttrycker sin mening med hjälp av musiken. Tidigare har punken haft denna roll men nu har hiphopen mer och mer fått ta över denna roll bland ungdomar.

Sernhede tar också upp likheter mellan behovet av respekt och ett behov av att bli fruktad. Flera ungdomar beskriver respekt nästan som om det var synonymt med att bli fruktad. Intervjuer med några ungdomar visar hur förhållandet till polis under lång tid varit infekterat:

Kommer dom upp hit med sina batonger och har en tyken attityd så har vi en tyken attityd tillbaka. Bara för att vi är en sorts underklass tolererar vi inte vad som helst, fattar du. (Sernhede 2002, sid. 97)

Sernhede beskriver också i samband med detta *gängets betydelse* och hur gänget bildar ett slags kollektiv med bland annat kännetecknande språkbruk och en gemensam kamp i vardagen för att genomgå prövningar och svårigheter av olika slag.

Sernhede skriver också att de som aktivt sysslar med något uttrycksmedel inom hiphop, såsom rap eller breakdance, fungerar som representanter för förorten Hammarkullen i större sammanhang sociala sammanhang. De fungerar så att säga som förortens ”ansiktet utåt”.

² *Battling* kommer från engelskans ”Battle” (strid, kamp, min översättning) och är en hiphopterm för tävlan eller kamp som bekämpas genom någon av hiphopens fyra element (Rap,DJ:ing, Graffiti och Breakdance). En *battle* kan utkämpas mellan allt från två personer till hela gäng, så kallade *crew-battles*.

Hiphopkulturen beskrivs också som en kultur som är väldigt öppen för intryck, bland annat från andra subkulturer.³ Sernhede skriver bland annat om hur hiphopkulturen fungerar som en rörelse som överträder kulturella såväl som geografiska gränser:

Hiphop är en kultur som visar hur nya kulturella mönster och identiteter skapas i möten som ifrågasätter och överskrider gamla gränsdragningsprinciper. Hiphop handlar på ett närmast programmatiskt sätt om korsbefruktning mellan kulturer. (Sernhede 2002, sid. 16)

Sernhede tar också upp hur hiphopen ofta fungerar som uttrycksmedel för smärta, utanförskap och sorg:

Denna kultur är attraktiv för alla som kan identifiera sig med erfarenheter av smärta och utanförskap som är den >>svarta<< människans relation till moderniteten. (Sernhede 2002, sid. 173)

Att på detta sätt vara en *svart* människa behöver inte nödvändigtvis vara knutet till hudfärg menar Sernhede. Uttrycket fungerar mer som en symbol för känslan av utanförskap.

4.2) Könsroller inom hiphopkulturen

Det är inte huvudsakligen könsroller som behandlas i den litteratur jag studerat men ämnet diskuteras väldigt ofta. Även om man inte kan hävda att manlighet och kvinnlighet alltid framställs på exakt samma sätt är det tydligt hur vissa könsroller liksom könsliga ideal är tydligt överrepresenterade inom kulturen. Maskuliniteten kännetecknas nästan alltid av hårdhet och machismo och man kan se tydliga likheter mellan det maskulina ideal som målas upp och vad Connell (1995) beskriver som en "hegemonisk maskulinitet". Mannen står för makt, styrka och aggressivitet. Kvinnan däremot, framställs ofta som antingen den heliga modern, *madonnan*, eller som *horan* (Sernhede, 2002).

³ Ett tydligt exempel är det typiska sättet som hiphopmusiker traditionellt gör sin instrumentala musik, sina "beats". Man använder sig av korta stycken av tidigare utgiven musik och rappar sedan till dessa. (dessa korta slingor kallas för "samplingar" och att spela dem upprepade gånger så att de bildar en takt, eller "beat" kallas allmänt att "loopa" samplingen.)

4.2.1) Kvinnor och femininitet

Sernhede (2002) menar att femininitet konstrueras som något dubbelt inom hiphopkulturen. Han nämner den klassiska klyvningen mellan ”madonnan” och ”horan” och hur de kvinnobilder som målas upp ofta faller in under en av dessa kategorier. Han har intervjuat kvinnor som själva rappar och de beskriver hur kvinnor allmänt benämns med ord som *bitch* (slyna) men de anser inte att de lever som direkt underordnade. De antyder att de tror kvinnors förhållande är sämre i USA. Sernhede presenterar den amerikanska gangster-rap-kulturen som minst sagt sexistisk och han menar att det i de svenska invandrartäta förorterna han studerat finns tydlig påverkan från denna kultur. Sernhede beskriver också hur det över lag finns en sexistisk jargong inom kulturen men att åsikterna varierar om huruvida detta alltid innebär kvinnoförnedring eller inte. Vissa anser att den attityd och jargong som existerar i kulturen inte behöver ses som kränkande. Denna åsikt verkar finnas bland både kvinnor och män. Sernhede liknar relationen och maktfördelningen mellan män och kvinnor inom hiphopkulturen med den inom skinnskallekulturen eller den i bikergång och menar att de alla är mansdominerade kulturer med fokus på männens aktivitet. Kvinnan får ta rollen som bifigur och mannen som huvudperson.

Sernhede tar också upp hur det tydligt finns en annan inställning mot ”mamman”. De respondenter han intervjuat presenterar sin mamma som det absolut viktigaste i livet. Sernhede nämner också som exempel rapartisten Ken och dennes låt ”Mamma” (Cdn ”Vägen tillbaka” EMI 1999) där han öppet deklarerar sin kärlek för sin mamma. Jag kommer under temat *Om män och maskulinitet* återkomma till Sernhedes presentation av unga män inom hiphopkulturen och deras relation till sina mödrar.

Pough tar upp hur den svarta kvinnan haft en stor del i grundandet och formandet av dagens hiphopkultur. Hon tar dels upp exempel på kvinnliga artister som haft stor framgång under de tidiga åren och hon nämner också bland annat Sylvia Robinson, ägaren till *Sugar Hill Records* som var ett av de första skivbolagen att släppa hiphopskivor. Pough liknar kvinnans roll för hiphopens framväxt vid kvinnans roll i de svartas frigörelsekamp. Hon beskriver hur kvinnans roll i båda fall har varit i bakgrunden medan de flesta rappare och politiska talare har varit män, men att kvinnan ändå haft en väldigt betydelsefull roll både för hiphopens utveckling och för de svartas frigörelse. Hon hävdar bestämt att det är viktigt att se kvinnans *medverkan* och inte bara att kvinnan varit *närvarande* i grundandet av kulturen. Det är dock tydligt hur

Pough menar att dagens hiphop är en arena som genomsyras av testosteron och stereotyp maskulinitet. Hon anser till och med att dagens hiphop ofta är en kvinnofientlig miljö:

This hostility is evident not only in the lyrics but also in the attitudes that some rappers exhibit towards women and homosexuals, marginalizing and oppressing anyone who is not black, straight, male and dripping with testosterone.

(Pough 2004, sid. 19)

Pough lyfter också fram och diskuterar begreppet ”*pussy power*” (*fittans makt*) vilket syftar på kvinnans makt att erbjuda eller neka någon sex. Pough tar upp hur många forskare börjat studera den sexuella exponeringen av kroppar inom hiphop. Bland annat nämner hon hur Eric King Watts (2002) i ”The Female Voice in Hip-Hop: An Exploration into the Potential of Erotic Appeal” noterar potentialen av eroticism inom hiphop. Watts studerar hur kvinnliga artister, genom att utnyttja sin sexualitet, kan få mer makt och inflytande. Bland annat kan de påverka sättet de själva framställs på vilket i sin tur också kan leda till en större kontroll över hela hiphopindustrin. Vissa anser alltså att kvinnan får en maktposition genom att exponera sin kropp medan andra menar att detta bör ses som ett exempel på kvinnans underordnade ställning i relation till mannen. Det finns också de som anser att makten att neka män sex är kvinnans *enda* makt. Exempel på detta är den amerikanska journalisten Joan Morgan som i sin bok ”When Chickenheads Come Home to Roost” (2000) skriver:

”Punanni is the one thing women *control* and men have an unlimited desire for.”

(sid.198)

4.2.2) Män och maskulinitet

Sernhede menar att det inte går att tala om en statisk maskulinitet inom hiphopkulturen utan att maskuliniteten kan variera i sitt uttryck beroende på bland annat kontext liksom kulturella och sociala olika aspekter. På detta sätt bör man också tala om maskuliniteter. Sernhede påpekar också att det inte går att skilja på den mansdominans som härskar inom hiphopkulturen och den som återfinns i samhället. Att hiphopkulturen är mansdominerad menar Sernhede har ett samband med den könsmaktsordning som återfinns i vår svenska kultur. Hur manlighet över lag framställs i hiphopkulturen är dock tydligt:

Dagens stjärnor inom hiphop och rap är, åtminstone vid en första anblick, alltigenom coola, maskulina muskelmän eller i de fall kulturen bärs fram av kvinnor – vampiga superkvinnor. Hiphop, med sina rötter i den afroamerikanska kulturen, exponerar och arbetar medvetet på att i sina uttrycksformer förstärka skillnaderna mellan könen. (Sernhede 2002, sid. 179)

Det finns i den lokala hiphopkulturens attityder och förhållningssätt som har sina rötter i en medialiserad och marknadsförd svart >>underklassmaskulinitet<<. Denna maskulinitet ger uttryck för en form av mansdominans som inom såväl forskarvärden som i vardagsspråket går under beteckningen >>machismo<<. (Sernhede 2002, sid. 204)

Pough målar upp en liknande bild av manlighet inom den internationella hiphopkulturen. Liksom Sernhede beskriver hon maskulinitet inom kulturen på ett tydligt stereotypt sätt med machotendenser. Pough tar också upp hur tydligt heteronormativ hiphopkulturen är:

The rap lyrics that make constant references to 'bitches' and 'hos,' 'punks' and 'faggots,' work to create hostile environments for some women and homosexual participants in Hip-Hop culture. (Pough 2004, sid. 19)

Sernhede tar upp hur den afroamerikanska kulturen med heterosexualitet som normen och starkt rigid maskulinitet har stort inflytande på svensk hiphop. Den allmänna bilden av maskulinitet börjar lösas upp i Sverige och detta skapar en osäkerhet bland vissa grupper menar Sernhede. Denna osäkerhet kan leda till att många unga söker sig till en tydlig och stereotyp maskulinitet för att känna sig trygga i sin manliga identitet. Sernhede tar också upp hur andra faktorer kan grunda en extrem machoattityd bland unga män. Bland annat något som han menar är vanligt bland de unga män som växer upp i förorten och ansluter sig till hiphopkulturen, nämligen att växa upp med en ensamstående moder. Sernhede refererar till den amerikanske socialpsykologen Nancy Chodorow som i sin studie "Femininum – maskulinum. Modersfunktion och könssociologi" (1988) presenterar hur en uppväxt utan fadersgestalt kan utveckla en rigid och stereotyp maskulinitet hos den unga mannen:

...Nancy Chodorow (1988) menar också att pojkar är hänvisade till vad hon kallar "positionsidentifikation", dvs. att pojken tidigt upplever att han intar en annan

”position” än mamman. Han är inte identisk med eller, med andra ord, han är inte av samma kön som mamman. Detta är grunden för pojken upplevelse av autonomi men också orsaken till att han har svårare att väva samman affekter och sociala roller. De sidor av manligheten som pojken med ett grandios fadersimago finner mest skrämmande och hotfulla, dvs. makt, hårdhet och styrka, blir därför de sidor han blir mest intresserad av och som han ivrigast strävar efter att tillägna sig. (Sernhede 2002, sid. 198)

Sernhede skriver också att den uppsättning jargonger, attityder och förhållningssätt som utåt påvisar en tuff och kaxig maskulinitet har en central betydelse för den maskulinitet som de unga männen utvecklar. Dock betonar han att denna kaxiga attityd oftast är en fasad och att det under ytan finns ett behov av intimitet, medkänsla och omsorg.

5) Metod

Datainsamlingsmetoden för denna studie har skett i flera steg.

Den första delen har jag valt att kalla för *förarbete* (5.1) och presenteras nedan. Efter det presenteras den huvudsakliga datainsamling i denna studie, vilken jag valt att kalla *huvudinsamling*. (5.2) Huvudinsamlingen delas upp i två underrubriker vilka är *intervju* (5.2.1) och *enkät*. (5.2.2). Sedan följer en presentation av respondenterna som är indelad i två delar. Respondenterna som deltagit i intervju presenteras under (5.3.1) och respondenterna som deltagit i enkäten under (5.3.2). Efter det presenterar jag de enkätfrågor som skickats ut under ”studieunderlag” (5.4). Slutligen tar jag upp studiens validitet och reliabilitet. (5.5)

5.1) Förarbete

I och med att jag själv är aktiv inom hiphop som musiker och själv lyssnar aktiv på hiphop har jag en god vetskap om vilka artister i Sverige som just nu är aktuella och har många lyssnare. För att uppdatera mig började jag hösten 2006 med att lyssna på nyutgiven hiphop från flera av Sveriges största artister. Jag lyssnade igenom hela album och fokuserade min uppmärksamhet på texternas innehåll. Syftet var att finna uttryck för en kvinnoosyn eller en kvinnobild. Vidare tittade jag på flera svenska artisters hemsidor och videos i samma syfte. Jag begränsade mig här till att studera det material jag kom åt på Internet. Jag sökte på Internet efter artister som jag själv känner till som Sveriges största och mest aktuella.

5.2) Huvudinsamling – hösten 2006

Föra att garanterat få ett inifrånperspektiv på den svenska hiphopkulturen genomfördes datainsamlingen genom enkäter och intervjuer med personer som är aktiva hiphopartister. Både intervjun och enkäten utgår från sju frågor vilka presenteras senare under överskriften ”studieunderlag”. Samtliga respondenters namn är fingerade.

5.2.1) Intervju

Steinar Kvale beskriver viktiga grundtankar kring kvalitativ forskningsintervju i sin bok ”Den kvalitativa Forskningsintervjun” (1997). Och följande citat beskriver vad jag utgått från som själva huvudsyftet med mina intervjuer:

Den kvalitativa forskningsintervjun söker förstå världen ur de intervjuades synvinkel, utveckla innebörden av människors erfarenheter, frilägga deras livsvärld före de vetenskapliga förklaringarna. (sid. 9)

När jag skulle välja respondenter att intervjua valde jag av praktiska skäl att i första hand hitta personer som också bodde i Stockholm. Jag bestämde mig för att intervjua fyra artister och jag ville ha en jämn könsfördelning mellan dessa. Jag ville också helst få tag på respondenter som olika kända för att på så sätt kunna belysa flera perspektiv inom hiphopbranschen. Med detta som mål hörde jag av mig till fyra personer jag tidigare haft kontakt med och frågade om jag fick intervjua dem. Det visade sig inte vara några problem. Jag har sedan tidigare haft kontakt med **Andreas** (presenteras vidare under ”Presentation av respondenter”) och frågade honom om han kunde ställa upp på en intervju. Det visade sig inte heller vara några problem. Jag bör påpeka att jag har haft stor hjälp av att själv vara aktiv hiphopmusiker.

Samtliga respondenter har vid förfrågan informerats om studiens syfte liksom att deras funktion är att ge ett inifrånperspektiv av kvinnobilden inom hiphop. De har informerats om att syftet alltså inte varit att belysa deras privata kvinnoyn. Vid förfrågan har det varit tydligt att respondenterna kunnat välja att inte delta i studien och två personer som utfrågats avböjde att delta i intervjun. Respondenterna har också fått veta att de får vara anonyma om de vill. På detta sätt har samtliga förfrågningar kring respondenternas deltagande följt de fyra etiska

huvudkraven som presenteras av vetenskapsrådet (2008) i texten ”*Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*” (2008-01-26).

Intervjuerna har varit av semistrukturerad art och har utgått ifrån de sju frågor som presenteras i bilaga 1. Frågorna har fungerat som en mall för samtalet men av naturliga skäl förekommer det på flera ställen följdfrågor som är unika för varje specifik intervju. För att samtalet skulle flyta på naturligt har frågorna inte alltid ställts exakt ordagrant likadant under de olika intervjuerna men det har alltid varit samma frågor jag utgått ifrån vid varje intervju. Jag har inte sett det nödvändigt att ställa frågorna exakt med samma ord utan föredrog att formulera dem på det sätt jag i stunden ansåg mest naturligt. Denna typ av intervju kändes väldigt passande eftersom jag ville få ta del av respondenternas upplevelse kring ett ämne liksom deras eventuella resonemang kring frågorna. Jag ville ha konkreta svar på vissa frågor men ändå kunna ha möjligheten att ställa följdfrågor i stunden. Hade jag valt att enbart utgå från förbestämda frågor hade jag riskerat att begränsa min datainsamling och att eventuellt gå miste om de spontana och ibland väldigt viktiga sakerna som föds under en öppen form av diskussion med respondenten. Målet med intervjuerna har varit att undersöka respondenternas upplevelse och erfarenhet av kvinnobilden inom svensk och amerikansk hiphopkultur.

Samtliga intervjuer har spelats in på bandspelare för att sedan transkriberats ordagrant. Vid ett par tillfällen då samtalet kommit in på sådant som inte är relevant för studiens frågeställningar har detta utelämnats från transkriptionen. I vissa fall då jag inte hört vad som sagts har jag skrivit ”ohörbart”. Det var inte nödvändigt att i detta fall transkribera så noggrant som jag gjorde då det aldrig varit min intention att göra någon språklig analys av intervjuerna. När respondenten har betonat ett ord har jag använt versaler. Harklingar och hostningar har jag inte skrivit ut då jag inte anser att dessa har betydelse för vad som sägs i intervjun. Skatt har jag dock skrivit ut då jag anser att de eventuellt kan spegla respondentens inställning till det han eller hon pratar om liksom att det eventuellt kan ge en mera nyanserad bild av respondentens svar.

För att minska risken att respondenten kan bli distraherad under intervjun och för att underlätta transkriberingsarbetet har jag försökt välja så tysta och lugna platser som möjligt. Intervjun med **Johan** genomfördes i mitt hem, intervjun med **Torsten** genomfördes i ett konferensrum på dennes arbetsplats, intervjun med **Alexandra** genomfördes i hennes bostad, intervjun med **Gina** genomfördes på allmän plats på ett café och intervjun med **Andreas** gjordes i hans bostad.

5.2.2) Enkät

Jag har använt mig av svaren från elva personer, eftersom det var så många personer som besvarade enkäten. Jag ville här, liksom i intervjun, ha en så jämn könsfördelning mellan dem som möjligt. Detta för att vid en eventuell möjlighet att män och kvinnor har olika erfarenheter av och perspektiv på hiphopkulturen, kunna belysa dessa olikheter. Jag ville också helst få tag på respondenter som var olika kända. Dock kontaktade jag nu inte enbart artister jag sedan tidigare haft kontakt med utan skickade även förfrågningar till för mig ”nya” artister. Vissa kontakter ledde också vidare till ytterligare kontakter. Men kan alltså tala om ett selektivt liksom ett snöbollsurval.

Respondenterna kontaktades via sina myspace-sidor⁴ eller sina egna hemsidor. Jag skickade ungefär 20 förfrågningar och fick svar från ca 15 stycken som sade att de ville medverka. Jag fick in svar från 6 män och 4 kvinnor. För att uppnå tanken med en så jämn könsfördelning som möjligt beslöt jag mig för att skicka ut grundförfrågan en andra gång till en kvinnlig respondent som inte svarat på min förfrågan. Hon besvarade då enkäten och det totala antalet respondenter blev 11 stycken, 6 män och 5 kvinnor.

I och med att en enkätundersökning är bunden till de ställda frågorna anser jag att det var viktigt att ta med den sista frågan där respondenterna kunde skriva om det var något övrigt de ville ta upp och i flera fall utnyttjades respondenterna detta.

Enkäten presenteras som jag tidigare nämnt som bilaga 1 ”Studieunderlag” och den har skickats via e-post eller till respondenternas hemsidor på myspace. Svaren har skickats till min myspace-sida eller till min e-postadress som jag skickat med till varje respondent. Vid ett par fall har jag haft svårt att förstå vad en respondent menat i sitt svar. Jag har då skickat e-post och bett om en förklaring av det svaret och efter att detta har getts har jag förstått respondentens mening.

5.3) Presentation av respondenter

Samtliga respondenter är aktiva hiphopmusiker sedan minst 3 år tillbaka med undantag av Andreas (se vidare presentation under ”5.3.1) Respondenter i intervju”). Det som har varit mina krav på en god respondent är att han eller hon skall vara eller ha varit aktiv inom hiphopkulturen för att på så vis kunna ha en god inblick i denna. Jag har sett det naturligt att

⁴ Myspace (www.myspace.com) är en *Internet Community* där vem som helst kan registrera en profil där man kan lägga upp bilder och musik. Många artister, både amerikanska och svenska har en myspacesida där de marknadsför sig själva och sin musik.

vända mig till personer som antingen producerar hiphopmusik och/eller rappar då det är de som förmedlar attityder och till exempel kvinnobilder. Jag anser att det är mest intressant att undersöka musikers och rappares erfarenhet av uppfattning av kvinnobilder inom hiphoppen i och med att det är just musiker och rappare som fungerar som förmedlar dessa till allmänheten. De flesta respondenter bor i Sveriges storstäder (Stockholm, Göteborg eller Malmö) men Mikael och Matilda (medverkar i enkät) bor båda i London för tillfället. Ett fåtal av respondenterna har utländsk härkomst⁵ men då de alla varit aktiva inom svensk hiphop i minst tre år anser jag att de trots sin eventuella utomsvenska bakgrund har en god inblick i svensk hiphopkultur.

Samtliga respondenter har en seriös attityd till sitt musikskapande genom att de skriver sin egen musik, spelar in och sedan också kämpar med att få ut den till en publik till skillnad från många personer som inte ämnar få ut sin musik till en publik och kanske inte heller skriver sina egna texter. Jag har efterlyst respondenter med en seriös inställning till sin musik då jag anser att en dylik inställning eventuellt kan ge en större medvetenhet kring kulturen och på så sätt kan ge en tydligare bild av de attityder som jag ämnar undersöka. Med detta hävdar jag att mina respondenter kan ge en initierad beskrivning av förhållandena inom dagens hiphopkultur.

5.3.1) Respondenter i intervju

Respondenterna består av fem personer varav fyra är artister. Två av dessa är män (Torsten och Johan) och två är kvinnor (Gina och Alexandra). Den femte respondenten går under namnet Andreas och är en manlig journalist som bland annat har skrivit böcker om ungdomskultur och svensk hiphopkultur. Han är därav med i egenskap av *sakkunnig på området*.

Torsten och Johan är aktiva inom hiphoppen på olika nivåer. Torsten arbetar professionellt med musiken medan Johan huvudsakligen är aktiv på en undergroundnivå. Och både Gina och Alexandra är/har huvudsakligen varit aktiva på en undergroundnivå. Det bör nämnas att Gina enligt egen utsago inte har varit aktiv under de senaste två åren. Hon har dock tidigare under flera år varit aktiv artist och har gjort musik med flera svenska artister samt turnerat en hel del. Detta tillsammans med att hon fortfarande har ett genuint intresse för kulturen gör att jag anser att hon fortfarande har en god inblick i hiphopkulturen och därmed fortfarande uppfyller kraven för en god respondent.

⁵ Med *utomsvensk härkomst* menar jag två personer som flyttat till Sverige under de senaste tio åren och har ett annat språk än svenska som modersmål.

5.3.2) Respondenter i enkät

Enkäten har besvarats av totalt elva personer varav sex är män (Erik, Sasha, Kevin, Mikael, Per och Ronaldo) och fem är kvinnor (Julia, Ingela, Zara, Matilda och Malin). Samtliga är aktiva artister inom den svenska hiphopscenen. Mikael nämner i sin intervju att han tycker sig ha dålig inblick eftersom han senaste åren bott i London. Han har dock innan dess varit aktiv inom svensk hiphop under ca sex år så jag hävdar ändå att han har en god inblick i svensk hiphopkultur.

5.4) Studieunderlag

Här presenterar jag de frågor som legat till grund i samtliga intervjuer.

Detta är samma frågor som bildar enkäten. Ett undantag är frågan som här nedan presenteras som fråga nummer 4. Denna fråga var tyvärr inte med på enkäten då jag skickade ut den.

Skälet till detta är att jag kom på frågan under den första intervjun och då redan hade skickat iväg enkäterna.

- 1) *Hur skulle du beskriva kvinnobilden i den amerikanska hiphoppen?*
- 2) *Hur skulle du beskriva kvinnobilden i den svenska hiphoppen?*
- 3) *Hur beskrivs följande kvinnokategorier enligt dig i hiphopsammanhang?*
 - a) *Kvinnliga artister*
 - b) *Mammor*
 - c) *Flickvänner*
 - d) *Kvinnliga fans*
 - e) *Döttrar*
- 4) *Tror du att dessa kategorier kvinnor omnämns olika beroende på om rapparen som nämner dom är man eller kvinna?*
- 5) *Hur skulle du beskriva kvinnobilden inom följande hiphopgenre?*
 - a) *Partyhiphop*
 - b) *Politisk hiphop*
 - c) *Undergroundhiphop*
 - d) *Hiphop/Soul*
- 6) *Följande tre citat är hämtade ur olika hiphopsammanhang. Hur tycker du att kvinnobilden ser ut i följande citat?*

- a) *"Jag vill tillägna den här plattan alla världens kvinnor. Mammor, systrar, döttrar, flickvänner, fruar, älskarinnor och alla tjejer som jag glör på varje dag när ni går förbi på gatan."*
- b) *"This song is to all you motherfucking bitches. Eat this dick, cos' you aint worth shit you fucked up sorry ass hoes."*
- c) *"Onsdag torsdag fredag lördag kväll. Vi dricker bärs som om det vore helg. Men lämnar aldrig utestället själv. Brunetter blond röda bara välj."*

7) Vill du tillägga något som du tycker är viktigt kring kvinnobilden i Svensk hiphop?

5.5) Metodreflektion

I och med att denna studie bygger på vissa respondenters *upplevelse* kring ett ämne finns det automatiskt en möjlighet att man skulle nå ett annat resultat om man gjorde om studien med andra respondenter. Intervjuer liksom enkäter har också besvarats under varierande omständigheter.

Jag är medveten om att det inte går att generalisera utifrån ett så litet antal respondenter som medverkat i denna studie. Men även om svaren från denna studies respondenter inte behöver representera alla hiphoppares åsikter anser jag ändå att det är rimligt att påstå att studien påvisar centrala drag och genomgående teman som återfinns inom hiphopen över lag. Jag är också medveten om att det faktumet att jag tidigare haft kontakt med de flesta av deltagarna i både intervju och enkät kan ha påverkat deras svar. Jag är medveten om att detta kan ha lett till att respondenterna velat *vinkla* sina svar och på detta sätt eventuellt skadat studiens trovärdighet. Faktumet att de alla vetat om att deras deltagande skulle leda till denna uppsats kan också ha påverkat hur de svarat. I och med att jag har framhållit att syftet med studien inte varit att belysa deras individuella bild eller åsikter av kvinnor ser jag det dock troligt att de flesta av deltagarna känt sig fria att svara som de själva vill. Jag har medvetet försökt att inte själv leda intervju utan att låta respondentens resonemang styra riktningen på samtalet. Faktumet att jag själv är aktiv inom hiphopkulturen och att samtliga respondenter vetat om det anser jag huvudsakligen bör ha påverkat samtalet så till vida att de sluppit förklara begrepp eller annat av vikt som en person utanför hiphopkulturen inte kunnat känna till tidigare. Jag ser det troligt att detta huvudsakligen har lett till en mera djupgående skildring av

studieämnet. Att jag tidigare haft kontakt med de flesta av deltagarna kan också ha haft en positiv inverkan för samtalet.

Vid enkätens utskick såg jag en tillgång i att lägga till den sista frågan där deltagarna själva fick göra egna tillägg om de ansåg att detta behövdes. Och flera deltagare valde att ta upp diverse saker under denna punkt. Jag anser att studien ger en reliabel skildring av det den ämnar skildra.

6) Resultat och analys

Jag har valt att här göra en sammanslagen presentation utifrån vad respondenterna har sagt i både intervjuer och enkäter. Resultatet presenteras under ett antal teman som på olika sätt återkommit i respondenternas svar och som jag anser är speciellt relevanta för studien.

När jag gått igenom det insamlade materialet har jag sett hur samtliga respondenterna återkommer till vissa beröringspunkter liksom vissa resonemang. Dessa beröringspunkter utgör de teman jag nedan valt att ta upp och under varje tema presenteras de olika resonemang som förts kring respektive tema.

6.1) Kvinnor i kommersiell och icke kommersiell hiphop

Först bör det påpekas att vissa respondenter vid några tillfällen inte direkt använder sig av begreppet ”kommersiell hiphop” utan istället använder formuleringar som ”den hiphop som når Sverige” eller ”den hiphop som syns i media”. Vid dylika beskrivningar har jag valt att använda ”kommersiell hiphop” som samlingsbegrepp då jag tolkar det som att det rör sig om samma typ av hiphopmusik. För det mesta har dock begreppet kommersiell hiphop använts. Och det finns ett tydligt mönster i hur respondenter beskriver denna kommersiella amerikanska hiphopscen.

Samtliga respondenter beskriver hur det tydligt fokuseras på kvinnors kroppar och hur kvinnan nästan alltid på ett eller annat sätt framställs som sexobjekt i mediala och kommersiella sammanhang på bilder och i musikvideor. Flera respondenter påpekar dock att denna sexuella framställning av kvinnor inte är representativ för kvinnobilden som finns inom hiphopkulturen generellt. Man kan se hur vissa respondenter tydligt gör skillnad mellan den kommersiella hiphoppen och den hiphop de själva sysslar med. Ett par respondenter förklarar att de inte anser sig ha någon djupare inblick i den amerikanska hiphopkulturen men de delar ändå de övriga respondenternas bild av kommersiell hiphop och hur det i mediala

sammanhang tydligt sprids en sexuell framställning av kvinnors kroppar och kvinnan som sexobjekt. Då respondenterna talar om sexuella inslag åsyftar de nästan i samtliga fall exponering av kvinnokroppar.

Då det gäller den svenska hiphopscenen är kopplingen mellan kommersiella artister och sex inte alls lika tydlig för respondenten. Merparten av respondenterna gör tydlig skillnad mellan kommersiell hiphop i Amerika och Sverige och menar att den svenska scenen är mera komplex och otydlig. Ett par respondenter nämner att det finns svenska artister som tydligt försöker härma amerikanska kommersiella artister och omge sig med nakna kvinnor i sina videor eller att nedvärdera kvinnor i sina texter men att detta inte är speciellt vanligt. Respondenterna beskriver denna plagiering som ett pinsamt sätt att försöka få uppmärksamhet och större framgång. Flera respondenter tar tydligt avstånd från detta. Denna efterrapning kopplas ej till distinktionen mellan kommersiella och ickekommersiella artister.

En sexuell och nedvärderande framställning av kvinnan går alltså inte att på ett tydligt sätt knyta till kommersiella artister enbart inom den svenska hiphopkulturen. Alexandra nämner artisterna *Timbuktu* och *Petter* som exempel på kommersiella artister i Sverige och menar tvärtom att de kan ge en mera positiv kvinnobild i sina texter än många ickekommersiella artister:

”...jag tycker att dom här små artisterna kanske använder lite värre ord och så och går lite längre ändå. Kommersiella artister, då tänker jag på kanske Timbuktu och Petter och... För dom är väl ganska snälla när det gäller det...”

Andreas påpekar att de mest framgångsrika artisterna i Sverige är de som startat egna skivbolag och som ger ut sin musik på egen hand:

”Det bisarra i Sverige är ju att dom artister som tjänar pengar idag, det gäller ju generellt alla popartister, dom som tjänar pengar är ju dom som ligger på egna bolag. Inte dom som ligger på stora skivbolag. Det är ju ingen slump att liksom Timbuk, Promoe och Looptroop har jättefina karriärer, medan liksom Blues och Ken försöker hanka sig fram.”

Att Alexandra i det tidigare citatet omnämner Timbuktu (”Timbuk”) som en kommersiell artist samtidigt som Andreas här ovan nämner samma artist som ett exempel på en artist som

blivit väldigt framgångsrik trots att han inte ligger på ett stort skivbolag tycker jag visar på att den kommersiella hiphops scenen i Sverige är svårdefinierbar och diffus. Torsten som själv arbetar professionellt med musik menar dessutom att det knappt går att tala om en kommersiell hiphops scen i Sverige då det finns för lite pengar inom branschen över huvud taget. Oavsett hur respondenterna skulle definiera en svensk ”kommersiell hiphops scen” kan man inte koppla denna till en sexuell och nedvärderande framställning av kvinnor på ett lika tydligt sätt som till den amerikanska kommersiella hiphops scenen. Framför allt gäller detta den visuella exponeringen av nakna kvinnor i mediala sammanhang men i vissa fall nämns även hur svenska artisters texter är mindre kränkande än amerikanska artisters texter är generellt.

6.2) Manlig image och status

Flerparten av respondenterna nämner hur det generellt är väldigt viktigt för rappartister att måla upp en image, en bild av sig själva eller sitt liv, oavsett om den stämmer överens med verkligheten eller inte. Huvudsakligen berörs temat ”image” i samband med att manliga artister framställs och/eller framställer sig själva som hårda, tuffa och på olika sätt som mäktiga. Nästan alla respondenterna nämner på något sätt hur manliga artister ofta målar upp sig själva som hårda machomän och hur detta görs genom att överordna sig andra som kvinnor eller andra artister. Erik tar upp ett exempel på manliga artisters rädsla att visa sig sårbara och hur det kan påverka framställningen av kvinnan:

”...Dessutom har nog killar lättare att säga saker som symboliserar sin kärlek till kvinnor än att säga det rakt ut, det kan som kille vara enklare att säga något grovt för att slippa visa sin sårbarhet/känslighet i ämnet. ”

På grund av rädsla för att uppfattas som kärleksfull och sårbar menar Erik alltså att manliga artister hellre kan nämna en kvinna i sexuella termer än att uttala sin kärlek för henne. Jag anser att detta kan vara en möjlig förklaring till många fall då manlig rappare omtalar kvinnor i sexuella termer i sina texter. Alexandra beskriver hur kvinnor kan användas som statushöjande objekt med syfte att tillskriva mannen makt:

”...det här är mina brudar som jag har och jag sitter bakom ratten och jag kan göra vad jag vill med dem.”

Hon nämner att de manliga artister som omger sig med många nakna kvinnor i sina videor kanske söker bekräftelse eller att de vill ”rangordna sig på något sätt. Att det är jag som bestämmer liksom”.

På detta sätt ger Alexandra en möjlig förklaring till varför manliga artister ofta omges och/eller omger sig med nakna kvinnor. Hennes resonemang visar på hur männen får en högstatusposition i relation till kvinnan och hon påvisar också hur detta eventuellt kan vara själva syftet med kvinnornas medverkan i videon.

Johan berättar hur han inte tror att de artister som rappar om att de har många tjejer, mycket pengar och att de festar varje dag, beskriver en verklig bild av sig själva. Han menar att det är en image som artisterna vill odla om sig själva. Ronaldo nämner också hur han tror att de flesta artisterna som rappar om hur framgångsrika de är bland kvinnor inte beskriver en verklighet utan en dröm. Ronaldo sammanfattar detta i följande citat:

”Jag tror att kvinnobilden inom hip hop inte på något sätt är verklig utan mer som en skvaller tidning; påhittad, retuscherad, vinklad och avklädd fantasi som är menad som nån slags underhållning.”

Torsten talar om musikvideor inom genren ”partyhiphop” och beskriver hur det mer eller mindre finns ett *krav* på att det skall exponeras kvinnor i videon inom den kategorin hiphop:

”Ja, alltså. Det är ju lite mer det här, så fort det kommer en party- eller klubblåt, då SKALL det vara tjejer och det skall vara en klubb liksom.”

Jag tolkar det som att Torsten menar att det finns en förväntan på att kvinnokroppar skall exponeras i videor inom genren och hur detta på så sätt påvisar en existerande norm. Det framgår dock inte vem som har denna förväntan. Jag har tolkat det som att Torsten menar att det *allmänt* finns en sådan förväntan, det vill säga både bland publik och artister såväl som bland personerna bakom skivbolag och musikindustri.

Andreas förklarar det som att hiphopkulturen förväntas stå för något autentiskt och verkligt och att rappare med detta förväntas bygga sina texter på verklighet och sanning. Han nämner hur sångaren i hårdrocksbandet Iron Maiden sjunger om att han dödar folk med svärd.

Andreas menar att hårdrockspubliken inte kräver att detta skall bygga på verklighet medan

hiphoppubliken förväntar sig att rapparen 50 cent verkligen har blivit skjuten när han påstår det i sina texter. Artistens image betraktas alltså som underhållning samtidigt som det finns förväntningar på autenticitet.

6.3) Kvinnliga rappare

Ungefär hälften av respondenterna nämner på något sätt hur det i hiphopkulturen generellt finns en tendens att nedvärdera kvinnliga rappare framför manliga. Oftast handlar det om att respondenterna menar att hiphopkulturen är en mansdominerad kultur och att detta automatiskt innebär ett hårt klimat för kvinnor. Gina liknar hiphopkulturen med sportvärlden och tar som exempel hur damfotboll värderas som mindre viktigt och mindre intressant än herrfotboll och flera andra respondenter gör liknande jämförelser. Andreas nämner bland annat uttrycket ”att köra bil som en kärring”, och poängterar att kvinnor i allmänhet fungerar som en symbol för låg prestation, inte bara inom hiphopkulturen. Ungefär hälften av respondenterna nämner hur denna typ av nedvärderande uttryck även existerar inom hiphopkulturen. Flera respondenter nämner också hur kvinnliga artister ofta hör att de är bra ”för att vara tjejer”. Med detta tydliggörs en diskrepans mellan förväntningar på manliga och kvinnliga artister, det verkar också underförstått att kvinnliga artister står för rap av lägre kvalitet än männens.

Många respondenter upplever en allmän fokusering på könet och hur kvinnliga artister blir uppmärksammade som *kvinnliga artister* istället för artister. Oftast menar respondenterna att detta har negativ betydelse. Det är också tydligt hur de flesta respondenterna tydligt upplever att manliga och kvinnliga rappare framställs som åtskilda. Om en kvinnlig artist är väldigt duktig upplever dock ett par respondenter att det faktiskt kan vara en fördel att vara kvinna och att hon då kan ha det lättare än en skicklig manlig artist.

När respondenterna ombetts beskriva hur de uppfattar att kvinnliga artister generellt framställs har alltså de flesta uppgett att de upplever hur kategorin över lag tillskrivs en negativ betydelse. Torsten nämner dock hur han upplever att svenska kvinnliga artister inte anspelar lika mycket på sex som amerikanska kvinnliga artister. Han beskriver svenska kvinnliga artister i följande citat:

”...svenska artister som jag har träffat är mer som killar. I tänket och sättet att klä sig, sättet att vara, alltså av dom jag träffat.” [...] ”dom är inga objekt, dom är sig själva liksom. Alltså dom är inte såhär ’vi behöver ha silikon, vi behöver vara lättklädda för att sälja vår musik, utan vi försöker göra bra musik och... sälja på det liksom’”

I sammanhanget jämför Torsten svenska kvinnliga artister med sin upplevelse av amerikanska kvinnliga artister. Han beskriver här alltså svenska kvinnliga artister som mera manliga, mera som *sig själva* liksom mindre sexuella. Eventuellt visar detta på ett femininitetsideal som Torsten beskriver som *överdrivet feminint* och därmed tillgjort.

Respondent Erik beskriver kategorin ”kvinnliga artister” på följande sätt:

”Tuffingar som inte tar skit”

Detta visar också en alternativ framställning av kvinnan inom hiphopsammanhang. Den kvinnliga hiphopartisten tillskrivs här egenskaper som traditionellt förknippas med ”manliga” egenskaper, hårdhet och tydlig stolthet.

6.4) Kvinnoförnedring?

Flertalet respondenter nämner att kvinnor ofta kallas för ”bitch” eller ”hoe” (engelska för ”slyna” respektive ”hora”, min översättning) i amerikansk kommersiell hiphop. De flesta anser att detta är ett exempel på kvinnoförnedring men ett par respondenter menar att det inte nödvändigtvis behöver uttrycka en negativ kvinnosyn eller vara direkt kvinnoförnedrande.

Mikael beskriver detta i följande citat:

”...jag tror att dom flesta missuppfattar eller misstolkar vad som egentligen sägs. Bara för att ett ord som 'bitch' dyker upp i någon låt så betyder inte det att rapparen direkt adresserar kvinnor. Man måste kunna förstå vad en rappare vill ha sagt innan man dömer ut honom, ta exempelvis Ludacris som i princip använder sej av dessa uttryck i varje låt. Om man lyssnar noga på hans texter så förstår man att han har respekt för kvinnor även om han uttrycker sig relativt grovt. [...] Det är helt enkelt en tolkningsfråga. Då vissa säger att en låt är direkt offensiv kan någon annan alltid säga att det finns budskap, det är metaforer etc.”

Andreas hävdar att kvinnobilden som generellt presenteras inom hiphop skiljer sig från de generella kvinnobilder som finns inom andra musikgenrer genom att vara mer direkt och

tydligt sexualiserad. Detta behöver dock inte innebära att diskrimineringen eller kränkningen av kvinnor är större inom hiphop menar han. Andreas tar också upp den ofta förekommande ”rumpfixeringen” i hiphopvideor, något som under de senaste åren blivit väldigt vanlig, och ger en alternativ tolkning av denna:

”...en del hävdar ju då att det där är förståss sexistiskt och att kvinnor bara bedöms efter storleken på sin stjärt, och andra tycker att man hyllar det typiskt kvinnliga med breda höfter och att det är ett skönhetsideal som inte finns i övrigt i västerlandet, det är snyggt för afroamerikaner att vara tjocka. [...]...det är okej att ha stor röv liksom. Så även i det absolut mest kritiserade kan man hitta nånting som samtidigt kan tolkas som en jämlikhetssträvan, eller i alla fall en alternativ estetik.”

Johan nämner också hur många rappare kan vara ironiska i sina texter. Han tar som exempel hur han själv gjort en låt där han på ett extremt överdrivet sätt målar upp sig själv som en ”player” (*glidare, raggare*, min översättning) som omger sig med många kvinnor. Johan beskriver att syftet med den låten snarare var att driva med andra rapartister som framställer sig som players. På detta sätt menar han att en rappare också kan använda sig av ord som ”hoe” eller ”bitch” i andra syften än att förnedra kvinnor.

6.5) Respondenternas förklaringar

Flera respondenter ger sina egna förklaringar till exempelvis förhållandet mellan kvinnobilden inom hiphop, det stereotypa manlighetsidealet och sexualiseringen av kvinnan inom hiphopkulturen. Här presenterar jag några av dessa som jag anser är speciellt relevanta och/eller intressanta för studien.

6.5.1) ”Sex säljer”

Några respondenter nämner att ”sex säljer” generellt och ger detta som förklaring till varför kvinnors kroppar exponeras så frekvent i amerikansk kommersiell hiphop. Johan tar upp hur han upplever att exponeringen av nakna kvinnor ökat i den amerikanska rapstjärnan Eminems musikvideor i samband med att Eminem nått en högre kommersiell status. Han nämner detta som ett exempel på sambandet mellan exponeringen av nakna kvinnokroppar och en ökad skivförsäljning. Johan nämner vapen, knark, porr och medicin som de största ekonomiska näringsgrenarna och sammanfattar:

”...Så kör man på knark och porr liksom, och vapen, då säljer det.”

6.5.2) Medias roll

Flera respondenter beskriver indirekt hur media konstruerar och rekonstruerar stereotypa bilder av manlighet och kvinnlighet genom hiphoppen. Flera respondenter förklarar hur exponeringen av kvinnokroppar är väldigt vanlig bland vad de förklarar som ”den hiphop som media väljer att visa”, ”den hiphop som når oss i Sverige” eller ”det som TV väljer att sända”. Enligt respondenterna sker alltså ett urval i media och den mest sexualiserade hiphopen är enligt dem inte representativ för hiphopen i allmänhet.

Exempelvis nämner Matilda hur hon anser att media fokuserar på sexualitet mycket mer bland kvinnliga artister än bland manliga. Hon nämner att kvinnliga artisterna alltid får frågor om sex när de intervjuas av hiphoptidningar, vilket manliga artister inte alls får lika ofta. Ingela upplever att det fokuseras mer på kvinnliga artisters utseende än på deras musik. Malin tar upp censuren av olika inslag i hiphopvideor och hur detta kan påvisa en underliggande värdering av vad som anses vara ”farligt” respektive ”ofarligt” att visa för en yngre publik:

”I videos kan det gå så långt att männen låtsas ”dra kontokort” genom tjejens bakdel, mao. han köper henne, och det är helt okej att visa på tv:n. Då mannen skriker ”fuck” eller visar upp långfingret är det dock inte okej, och rutan blir suddig.”

Malin visar här på hur en sexuell framställning av kvinnor liksom framställningen av kvinnan som underordnad mannen är mer accepterat än fula ord och gester. Dessa tre exempel visar på hur det fokuseras på kvinnors utseende, sexualitet liksom hur reglerna av censur på olika sätt kan bidra till vilka kvinnobilder som sprids i mediala sammanhang.

Respondent Johan nämner hur dokusåpor och kvällstidningarnas uppmärksammanden av dessa kan bidra till en ökad sexualisering bland yngre flickor:

”Vad är följden av att silikontjejeerna som är i aftonbladet och att dom har sex i ’bigbrother’ ? Jo, det är att småtjejer sminkar sig när dom är tio bast och vill ha korta kjolar och string.”

Andreas tar också upp medias roll i spridningen av en negativ kvinnoosyn:

” Det är ju klart att det på nåt sätt påverkar hur killar behandlar tjejer. Om man bara ser videor där brudar får rumpan daskad non-stop liksom, så kanske man till slut betraktar tjejer i det synsättet också”.

Torsten resonerar kring huruvida det eventuellt finns en sämre kvinnobild bland amerikanska hiphopartister generellt än bland svenska artister:

” Jag tror att dom är mycket närmare. I och med att det är det dom ser hela tiden. Så fort dom ser en hiphopvideo så är det en naken tjej och fina bilar i videon. Det är klart att dom blir inspirerade och tänker 'Åh, sådär vill jag också va en vacker dag'. Och när dom får möjlighet att göra sina videos så skall dom se till att ta med alla tjejerna dom kan och det skall vara snygga tjejer och så... jag tror att det kan vara sådär. Att man, det är ju vad man är uppväxt med.”

Jag utgår från att Torsten här menar att det i USA finns en mera utbredd kommersiell hiphopkultur som sprider en negativ kvinnoosyn och att detta har en normativ effekt i synnerlighet på unga amerikanska män. Jag tolkar det också som att han menar att detta påverkar publikens bild av kvinnor liksom bilden av vad som allmänt anses vara eftersträvansvärt. Han nämner enbart media som bidragande faktor för detta men berör också en mera övergripande betydelse av nästa tema, uppväxtmiljö.

6.5.3) Uppväxtmiljö

Torsten berör också betydelsen av uppväxtmiljö i följande citat:

”...jag är inte uppväxt på det sättet. Alltså, en kvinna för mig är inte ett objekt liksom.”

Några respondenter upplever att det i Sverige finns en tydligare strävan efter jämställdhet mellan könen än det gör i Amerika och att detta påverkar konstnärers sätt att uttrycka sig. Sasha och Jake säger båda att de tror att kvinnoosynen mellan svenska och amerikanska artister inte alls behöver skilja sig. De upplever dock att strävan efter jämlikhet liksom diskussionen och medvetenheten kring detta är större i Sverige än i Amerika. De menar att konstnären alltid agerar utifrån rådande föreställningar i samhället, vilka han eller hon ständigt måste förhålla sig till. Båda respondenterna anser att detta påverkar vad svenska artister känner sig tillåtna att

säga och göra. Gina tror att feminismen är mera utbredd i Sverige än i USA och hon för ett liknande resonemang som Sasha och Jake om hur detta kan påverka artisters sätt att uttrycka sig. Hon tror det skulle bli "kaos" om någon svensk artist kränkte kvinnor lika öppet som vissa amerikanska artister gör. Zara hävdar att det generellt är mera accepterat och vanligt att amerikanska artister anspelar på sex för sin egen vinnings skull än det är bland svenska artister. Hon menar att man också kan se den sexuella framställningen av kvinnliga artister som en medveten handling med syfte att ge kvinnor större självkänsla:

"Dom vill ge kvinnor en slags självkänsla genom sex - pussy power we're in control"

Flera respondenter nämner att rappartister generellt ofta rappar om "pengakåta kvinnor". Antingen gäller det artisternas ex-flickvänner, nuvarande flickvänner eller "groupies". Artisterna kan måla upp hur kvinnor visat dem uppskattning eller haft sex med dem för att få ta del av deras pengar. Respondenterna Sasha och Zara upplever att det finns många "pengakåta kvinnor" i verkligheten men att det är vanligare i Amerika än i Sverige. Sasha förklarar detta med att det är ett "hårdare klimat" i Amerika och att många kvinnor måste "sälja sig" för att överleva. Zara nämner också hur det finns olika typer av kvinnor och hur vissa kvinnors "skandalösa" uppträdande kan påverka artisternas kvinnosyn negativt. Hon anser att man bör se på hur artister och media kan bidra till att skapa kvinnobilder men att man också bör se på hur kvinnor betar sig:

"I usa spelar man på sex, e du en rappare i usa åker du på turne. Ser du hur tjejer beteer sig skandalöst o skulle göra allt för att ge dom "head"⁶. Självklart kommer dom rappa om det... självklart kommer deras syn på kvinnan ändras oxå."

7) Sammanfattande diskussion

Studien visar på en tydlig koppling mellan den amerikanska kommersiella hiphopscenen och exponeringen av nakna kvinnokroppar liksom användningen av begrepp som "bitch" och "hoe" för kvinnor (*slyna* och *hora*. Min översättning). I de flesta fall uppfattas detta som en sexuell och nedvärderande framställning av kvinnor i allmänhet och det är tydligt att mannen

⁶ To "give head", engelska för att ge oralsex. (Min anmärkning)

framställs som överordnad kvinnan. Man kan dock inte utifrån denna studie säga att det finns en sexistisk eller misogyn kvinnobild inom den amerikanska hiphopkulturen över lag. Den svenska kommersiella hiphopscenen däremot, framstår som väldigt komplex och svårdefinierad och man kan inte göra någon tydlig åtskillnad mellan kommersiella och ickekommersiella svenska artister. Respondenterna uppfattar dock att kvinnobilden över lag är mindre kränkande inom denna än inom den kommersiella hiphopkulturen i Amerika. Möjligen kan detta förklaras med att det i det svenska samhället finns en större medvetenhet kring maktfördelningen mellan män och kvinnor liksom att det förs ett mera aktivt arbete för att uppnå jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Troligast är nog dock att det har att göra med att den svenska hiphopindustrin inte omsätter lika mycket pengar som den amerikanska hiphopindustrin. När omsättningen av pengar minskar, minskar också exponeringen av nakna kvinnor. Det finns mindre artister som försöker få större framgång genom att exponera nakna kvinnokroppar i sina videor. De mest framgångsrika artisterna i Sverige förknippas dock inte med en dylik sexuell framställning av kvinnan.

Sernhede menar att det förekommer en sexistisk jargong inom hiphopkulturen överlag medan denna studie visar på hur en sexistisk och kränkande framställning av kvinnan specifikt kopplas till amerikanska kommersiella sammanhang. Att dessa negativa kvinnobilder så tydligt tillskrivs en viss del av hiphopkulturen i denna studie kan ha att göra med att den utgår från en hiphoppares eget perspektiv. Eventuellt vill respondenterna på olika sätt "försvara" den del av hiphopkulturen som de själva figurerar inom och låta påskina att den är mindre misogyn än den verkligen är. Kanske försöker de också själva framstå som mer medvetna och "politiskt korrekta" än de egentligen är. Men det är också möjligt att det beror på att denna studie speciellt har inriktats på ämnet *kvinnobilder* och därmed ger en mera nyanserad och detaljerad bild av ämnet än Sernhedes studie.

Negativa kvinnobilder är alltså enligt denna studie inte representativ för hiphopkulturen i största allmänhet. Man kan således inte tala om en negativ kvinnobild vare sig i amerikansk ickekommersiell hiphopkultur eller i svensk hiphopkultur generellt. I vissa fall förekommer det också kvinnoframställningar som inte alls beskrivs som kränkande eller negativa, även om dessa verkar vara relativt ovanliga.

Eventuellt skulle man kunna hävda att kränkning kan uppfattas olika beroende på vilken diskurs man befinner sig inom. Den sexuella framställningen av kvinnor kan i en diskurs ses som framställningen av nya mera "sunda" kvinnoideal där man hyllar något som ofta klassas

som ”typiskt kvinnligt”, medan det i en feministisk diskurs oftast skulle uppfattas som objektifiering av kvinnan liksom direkt diskriminering. Specifika exempel på kvinnoframställning kan med andra ord troligtvis förklaras på olika sätt och således uppfattas som förmedlare av olika kvinnobilder. Jag hävdar dock av egen erfarenhet att ord som ”bitch” generellt används inom engelskspråkig hiphop, både svensk och utländsk, och att dessa begrepp tillsammans med bland annat ”faggot” (bög) och ”pussy” (fitta) för det mesta uppfattas som starkt nedvärderande. Begrepp som dessa används enligt mig inom engelskspråkig hiphop oavsett vilken nationalitet rapparen har och används oftast i mer eller mindre negativ bemärkelse. Och oftast är syftet i viss grad att nedvärdera och kränka kvinnor, femininitet och/eller HBT-personer. (Homo-, Trans- och Bisexuella).

Hiphopkulturen i allmänhet förmedlar genomgående en tydlig heteronormativitet och det är inte ovanligt att hot mot andra sexuella läggningar förekommer. Män och kvinnor framställs oftast som varandras motparter vilket aktivt bidrar till dikotomin mellan könen.

Den Mansbild och maskulinitet som över lag framställs inom hiphopkulturen är statisk och tydligt bunden till machismo, hårdhet och känslökyla. Maskulinitet framställs ytterst sällan som något mångnyanserat utan oftast på ett och samma sätt. Kvinnor förknippas alltså i allra flesta fall med sexualitet men kvinnliga artister kan i vissa fall framställas som ”tuffingar”. Möjligen kan detta förklaras med att de kvinnliga artister som väljer att inte anspela på sex eller att själva framställa sig med en sexuell image, i vissa fall kan uppfattas som ”tuffingar” alternativt ”mera manliga”.

Detta kan förklaras med att många unga män som ansluter sig till hiphopkulturen växer upp utan fadersgestalt. Som Sernhede (2002) skriver kan detta påverka de unga männen att iklä sig en extrem och rigid maskulinitet. Det kan också förklaras med att den allmänna bilden av maskulinitet är i förändring och att unga män som är osäkra i sin manliga identitet därför söker trygghet i en tydlig och klassiskt etablerad maskulinitet. Denna extrema och rigida maskulinitet stämmer också överens med hur Pough (2004) beskriver det manliga ideal och det maskulinitetsideal som hon menar existerar inom amerikansk hiphopkultur över lag.

Hiphopkulturen är tydligt mansdominerad och det är till allra största delen män som sysslar med hiphopmusik. Kvinnliga rappare får på detta sätt ofta mer uppmärksamhet per automatik, då de genom att bara vara kvinnor skiljer sig från de flesta andra rappare. Oftast innebär detta dock något negativt och de flesta anser att det inom hiphopkulturen generellt finns en rådande

uppfattning att kvinnliga rappare är sämre än manliga. Rimligtvis beror detta på att hiphopkulturen är så tydligt mansdominerad.

Det finns också över huvud taget en tydlig fokusering på kvinnliga artisters kön. ”Du är bra för att vara tjej” är en vanlig kommentar som kvinnliga artister får höra. Med detta menar jag att det tydligt syns att det görs skillnad mellan manliga och kvinnliga artister. Det fokuseras också mera på den kvinnliga artistens sexliv och kropp än det görs på en manlig artist. Dessa exempel uppfattas av de flesta som förnedring i någon form.

Själv anser jag att det kan finnas många anledningar till varför det allmänt finns en uppfattning av att kvinnliga artister är sämre än manliga inom hiphopkultur. I och med att hiphopkulturen är så tydligt mansdominerad och så ofta anspelar på egenskaper som traditionellt inte förknippas med kvinnor och femininitet verkar det rimligt att färre kvinnor också känner sig uppmuntrade att aktivt ta del av kulturen. Det är också rimligt att se hur män i egenskap av att vara män, tjänar på att automatiskt överordnas alla kvinnor. Johansson (2000) skriver om när kvinnor börjar arbeta inom klassiska ”mansyrken” och hur detta dels kan leda till en mera flexibel och mångnyanserad manlighet men också hur det kan leda till att många män krampaktigt håller kvar vid en extrem maskulinitet. Jag anser att man på många sätt kan jämföra detta med kvinnors deltagande i hiphopkulturen. Jag menar då att många män kan se på kvinnor som tar detta gränsöverskridande steg och börjar rappa som ett hot mot den mansdominerade strukturen som hiphoppen utgör. Så länge denna struktur upprätthålls, att männen är bättre på att rappa, tjänar alla män på att vara män inom hiphopkulturen. Kvinnliga artister utgör då ett hot mot denna struktur. På detta sätt tror jag att många män resonerar då de ser kvinnor som sämre på att rappa och oftast tror jag att detta är omedvetet. Denna maktstruktur där männen genom att vara män automatiskt överordnas andra kvinnor och på så vis tjänar på att vara män är inget specifikt för hiphopkulturen. Den maktstrukturen återfinns inom många olika områden i samhällen världen över.

Den sexuella framställningen av kvinnor liksom begrepp som ”bitch” uppfattas oftast som exempel på kvinnoförnedring. Det finns dock de som anser att det är en tolkningsfråga. Ordet ”bitch” behöver inte användas i syfte att nedvärdera kvinnor, det kan bland annat användas ironiskt för att driva med de rappare som seriöst tilltalar kvinnor med ”bitch”. Man kan också se på den sexuella framställningen av kvinnor som en hyllning till kvinnan menar andra. Bland annat nämns hur ”Rumpfixeringen” som ofta förekommer i amerikanska hiphop, både

visuellt i videor och i texter, både kan ses som extremt sexuell framställning av kvinnokroppen såväl som en hyllning till det ”typiskt kvinnliga”. Någon menar att man kan se detta som ett nytt och mera sunt skönhetsideal till skillnad från de väldigt smala kvinnokroppar som nu utgör det kvinnliga skönhetsidealet. Denna studie visar alltså att det finns de som menar att det är en tolkningsfråga huruvida kvinnor automatiskt diskrimineras då de omtalas och tilltalas med ord som ”bitch” eller exponeras nakna i hiphopvideor. Den stora majoriteten anser dock att det innebär en tydlig diskriminering. Sernhede visar också på hur åsikterna kan variera kring denna fråga:

”...åsikterna varierar om huruvida detta alltid innebär kvinnoförnedring eller inte. Vissa anser att den attityd och jargong som existerar i kulturen inte behöver ses som kränkande. Denna åsikt verkar finnas bland både kvinnor och män.”

En vanlig förklaring till varför kvinnor så ofta framställs som sexobjekt är att ”sex säljer”. De flesta menar att man inte på något enkelt sätt kan koppla kvinnobilden som framställs i en hiphopvideo till själva artisten som figurerar i videon utan att hela musikindustrin ligger bakom framställningen av såväl kvinnor som män. På detta sätt skulle hela musikindustrin och alla dess inblandade tjäna pengar på att kvinnor framställs som sexobjekt och underordnas i hiphopsammanhang. Denna förklaring om att ”sex säljer” anser jag går att tydligt koppla till hur studien visar att den kommersiella hiphopscenen inte är lika tydlig och bombastisk i Sverige som den är i USA. Symbiosen mellan pengaomsättning och nedvärderandet av kvinnor stärks då man jämför Sverige och USA. I Sverige är den kommersiella hiphopscenen svårdefinierbar och det förekommer över huvud taget ganska sällan kvinnoförnedring inom svensk hiphop. I USA däremot är hiphopscenen enorm och kvinnoförnedringen förekommer dagligen. Jag anser därför att det verkar rimligt att se pengaintresset som en viktig faktor då man skall förklara vad den nedvärderande kvinnobilden beror på. Media framställs ofta som en av de stora aktörer som ligger bakom denna kvinnobild. Pough (2004) skriver om hur det finns en djupt liggande strävan att få sin röst hörd inom hiphopkulturen. Den amerikanska hiphop som media väljer att visa framställer tydligt hur mannen är överordnad kvinnan. Är det så att amerikanska rapartister idag måste bidra till att kvinnans underordnas mannen för att de skall få sin röst hörd och få sin musik spelad? Berger (1995) skriver om hur självklart man blir påverkad av vad man ser på tv dagligen och hur det som visas i media påverkar hur man ser på sina egna verkliga relationer. Om man då dagligen ser hur kvinnor framställs som

mannens sexleksaker vore det enligt mig konstigt om man inte i viss mån fick den bilden av kvinnor.

Som Connell (2002) och Wahlström (2003) skriver förväntas man redan sedan barnsben uppträda som pojke eller flicka. När barn blir äldre möts de av intryck från en offentlig sfär, bland annat tv. Man fostras att uppträda som man eller kvinna och de könsrollerna framställs extremt tydligt i amerikansk kommersiell hiphop. Unga män lär sig att uppträda tufft och känslolokalt och att gilla nakna kvinnor. Unga kvinnor, vad lär de sig? Enligt mig är det tydligt att de uppmanas att vara sexiga, utmanande och vara mannen till lags. I USA är det tydligt hur hiphop bidrar till unga kvinnors och unga mäns identitetsskapande och sexualisering. Och även i Sverige har amerikansk hiphop en inverkan på hur män och kvinnor bör bete sig mot varandra. Möjligen har vi i Sverige en större medvetenhet kring jämställdhet och skapar på så vis en mera jämställd uppväxtmiljö.

Jag anser att hiphop är ett av alla område där män tjänar på att hävda sig som överordnade kvinnor. Kvinnobilden inom hiphop bör därför ses som en reflektion av den allmänna kvinnobild som råder i samhället. Samtidigt bör man vara medveten om hur dessa återskapas och sprids i olika rörelser, subkulturer och ungdomskulturer. Hiphopkulturen är en av dessa.

Förslag på fortsatt forskning

En stor fråga som jag skulle vilja forska vidare på är huruvida det anses acceptabelt att förnedra kvinnor eller inte. De som inte tycker det behöver vara kränkande att använda ord som "bitch" om kvinnor har inte accepterat kränkning enligt sitt sätt att se det och därför skulle det vara intressant var man drar gränsen för kränkning och inte. Det skulle också vara intressant att studera hur detta beskrivs på olika sätt i olika diskurser.

Jag anser också att det behövs fortsatta studier kring svenska artisters framställning av kvinnor, både i texter och i videor. En fördjupad analys av svenska hiphoptexter liksom svenska hiphopvideor skulle därför också vara intressant att göra.

8) Referenser

Referenslitteratur:

- Berger, A. A. (1999) "Kulturstudier, nyckelbegrepp för nybörjare". Studentlitteratur, Lund.
- Burr, V. (2003) (second edition) "Social Constructionism". London: Routledge
- Connell, R.W. (1995) "Masculinities", Los Angeles: University of California Press
- Connell, R. W. (2003) "Om genus". Göteborg: Daidalos
- Gemzöe, L. (2002) "Feminism". Bilda Förlag
- Kvale, S. (1997) "Den kvalitativa forskningsintervjun". Studentlitteratur
- Morgan, J. (2000) "When chickenheads come home to roast". USA, Touchstone
- Pough, G.D. (2004) "Check it while I wreck it". USA, Northeastern university press
- Sernhede, O. (2002) "Alienation is my nation, hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige". Ordfront förlag
- Wahlström, K. (2003) "Flickor, pojkar och pedagoger, jämställdhetspedagogik i praktiken". Utbildningsradion AB
- Watts, E.K. (2002) "The Female Voice in Hip-Hop: An Exploration into the Potential of Erotic Appeal" i Marsha Houston och Olga I. Davis, eds., *Centering ourselves: African American feminist and Womanist Studies of Discourse*. Cresskill: Hampton

Internet:

- "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning."
(Nedladdad från Vetenskapsrådets hemsida <http://www.vr.se> 2008-01-26)